

УДК 338.246 (100+477)

СУТНІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ МАЛОГО ПІДПРИЄМИЦТВА ТА ЇЇ СКЛАДОВИХ

Г.О. Гончаров, к.е.н., доцент

Київський кооперативний інститут бізнесу і права, Київ, Україна

Гончаров Г.О. Сутнісна характеристика системи економічної безпеки малого підприємництва та її складових.

Статтю присвячено обґрунтуванню сутнісних характеристик системи економічної безпеки малого підприємництва та її складових. Запропоновано структурну модель системи економічної безпеки малого підприємництва в Україні. Обґрунтовано її функціональні завдання та здатності. Запропоновано структуру та повноваження органів координації державного та недержавного забезпечення економічної безпеки малого підприємництва.

Ключові слова: сутнісна характеристика, система економічної безпеки, мале підприємництво

Гончаров Г.А. Сущностная характеристика системы экономической безопасности малого предпринимательства и ее составляющих.

Статья посвящена обоснованию сущностных характеристик системы экономической безопасности малого предпринимательства и ее составляющих. Предложена структурная модель системы экономической безопасности малого предпринимательства в Украине. Обоснованно ее функциональные задачи и возможности. Предложена структура и полномочия органов координации государственного и негосударственного обеспечения экономической безопасности малого предпринимательства.

Ключевые слова: сущностная характеристика, система экономической безопасности, малое предпринимательство

Goncharov G.O. Essential characteristics of economic security of small business and its components.

The article is devoted to the justification of the essential characteristics of the system economic security of small business and its components. We have proposed the structure of the system economic security of small business in Ukraine and its functional tasks and opportunities. We also proposed the structure of bodies to coordination the public and private economic security of small businesses and their powers.

Keywords: essential characteristic system of economic security, small business

Для вирішення проблеми виконання своєї соціально-економічної функції малого підприємництва (МП) в Україні особливу актуальність має процес формування національної системи економічної безпеки цього сектора економіки. Однак для того, щоб успішно здійснювати цей процес, потрібно визначитись з сутнісною характеристикою системи економічної безпеки МП. Для цього ми пропонуємо використати певні важливі наукові припущення: по-перше, система економічної безпеки МП формується виходячи із конкретних організаційно-правових, соціально-економічних, природно-кліматичних та інших умов, які склалися в країні, секторі МП, регіоні, галузі діяльності на певний момент часу; по-друге, система економічної безпеки МП може розглядатись як базова (типова) модель для сектора в цілому, але при цьому потрібно враховувати відповідні її особливості на регіональному та галузевому рівнях регулювання відносин в цій сфері; по-третє, система економічної безпеки МП (або її територіальні сегменти) функціонує як структурний елемент системи економічної безпеки держави, регіону, населеного пункту, що зумовлює її тісний взаємозв'язок з іншими структурними елементами та обмеженість її ресурсного забезпечення; по-четверте, система економічної безпеки МП є складним утворенням, що включає функціональні складові, організаційні структури, сили та ресурси; по-п'яте, формування та вдосконалення системи економічної безпеки сектора МП має здійснюватися на основі новітніх наукових досягнень в сфері безпеки підприємництва. Це дозволить визначити цілі забезпечення економічної безпеки, сформулювати завдання її зміцнення, залучити для їх виконання необхідні людські, фінансові, організаційні, інформаційні та інші ресурси.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

В наш час найбільш розповсюдженим в науковій думці є теоретико-методологічний підхід, який визначає цілі функціонування системи економічної безпеки МП за її функціональними складовими. Існують різні думки, щодо кількості та складу функціональних складових економічної безпеки. Зокрема, Методика оцінки стану економічної безпеки держави, розроблена та затверджена Мінекономіки і торгівлі України, вирізняє: макроекономічну, фінансову, зов-

нішньоекономічну, соціальну, інвестиційну, науково-технологічну, екологічну, виробничу, енергетичну, продовольчу, демографічну складові [1]. Г.А. Пастернак-Таранушенко виокремлює: демографічну, екологічну, продовольчу, військову, ресурсну, прісноводну, енергетичну, цінову, фінансово-грошову, політичну, соціальну, кримінальну, медичну, інформаційну складові [2]. В національних доповідях, підготовлених інститутом економіки та прогнозування НАН України, автори вирізняють: фінансову, соціальну, енергетичну, продовольчу, інноваційно-технологічну, зовнішньоекономічну, демографічну, екологічну складові [3, 4]. У працях М.М. Єрмошенко та Е.А. Олейникова розглядаються такі складові економічної безпеки: інтелектуально-кадрова, фінансова, техніко-технологічна, політико-правова, екологічна, інформаційна та силова [5, 6]. Й.М. Петрович пропонує дещо ширший перелік

елементів економічної безпеки: фінансова, ринкова, інтерфейсна, інтелектуальна, кадрова, технологічна, правова, екологічна, інформаційна, силова, енергетична, соціальна, ресурсна, техногенна [7]. Ряд авторів в якості груп складових економічної безпеки підприємств виділяють:

1) внутрішньовиробничі, які включають фінансову, кадрову, технологічну, правову, інформаційну, екологічну та силову безпеку;

2) поза виробничі складові, що включають ринкову та інтерфейсну безпеку [8].

В межах вказаних наукових орієнтацій доцільно також виділяти функціональні цілі забезпечення економічної безпеки, які обумовлюють формування функціональних складових системи економічної безпеки МП та її загальної структури. В якості таких цілей ми виділили (рис.1).

Рис. 1. Функціональні цілі забезпечення економічної безпеки МП як сектора економіки (складено на основі узагальнення [1-10])

Виклад основного матеріалу дослідження

Оскільки економічна безпека МП є складовою національної та регіональної економічної безпеки і матеріалізується у вигляді економічної безпеки для специфічного сектора національної економіки, то на наш погляд, в якості її функціональних складових слід вирізняти всі складові національної економічної безпеки, що здійснюють системний вплив на процес її забезпечення. А саме: макроекономічну, фінансову, інноваційно-інвестиційну, техніко-технологічну, інтелектуально-кадрову, соціальну, демографічну, енергетичну, продовольчу, інформаційну, екологічну і т.д. Разом з цим доцільно враховувати секторальні, регіональні та галузеві складові. Тому пропонуємо визначити наступні функції системи економічної безпеки МП, а саме:

1) оцінку зовнішнього та внутрішнього підприємницького середовища;

2) виявлення загроз;

3) планування, організацію, реалізацію та контроль превентивних та реактивних заходів щодо підтримки стабільного функціонування МП як сектора національної економіки у відповідності до його стратегічних, тактичних та поточних цілей.

А головною метою функціонування системи економічної безпеки МП – забезпечення його стабільного і максимально ефективного функціонування, попередження загроз та ліквідацію їх наслідків.

З метою обґрунтування сутнісної характеристики системи економічної безпеки МП як сектора економіки, ми визначили, по-перше, її місце та роль в системах національної та регіональної економічної безпеки, а також економічної безпеки суб'єктів малого підприємництва.

Забезпечення національної економічної безпеки передбачає формування безпечних та сприятливих умов для функціонування та

розвитку МП. В свою чергу, економічна безпека МП є об'єктом політики національної економічної безпеки. Політика національної економічної безпеки здійснюється на основі певних принципів, які створюють політичну і правову базу для оцінки зовнішніх і внутрішніх загроз, формування національних економічних інтересів і стратегії економічної безпеки, у т. ч. – для МП як сектора економіки. До основних принципів забезпечення економічної безпеки України відносяться:

- 1) верховенство закону при забезпеченні економічної безпеки;
- 2) додержання балансу економічних інтересів особи, сім'ї, суспільства, держави;
- 3) забезпечення взаємної відповідальності особи, сім'ї, суспільства, держави щодо забезпечення економічної безпеки;
- 4) своєчасність і адекватність заходів, пов'язаних із відверненням загроз і захистом національних економічних інтересів;
- 5) пріоритет договірних (мирних) заходів у розв'язанні як внутрішніх, так і зовнішніх конфліктів економічного характеру;
- 6) інтеграція національної економічної безпеки з міжнародною економічною безпекою.

Об'єктами національної економічної безпеки є: економічна незалежність, територія, надра, фінансові, матеріальні та природні ресурси, національне виробництво та інфраструктура, населення, державна та приватна власність. Суб'єктами національної економічної безпеки є народ України, державні інститути та їх організаційні структури, недержавні організаційні структури сфери безпеки, ринкові інститути, зокрема мале підприємництво, громадські організації [11].

Виходячи з цього, систему економічної безпеки МП ми ідентифікуємо як складову національної економічної безпеки, як об'єкт державного та ринкового макроекономічного регулювання. З іншого боку, вона виступає суб'єктом національної економічної безпеки, забезпечуючи безпеку такого системного сектора економіки як МП.

Забезпечення економічної безпеки регіону виражається у:

- 1) можливостях проводити власну економічну політику в межах державної політики;
- 2) здатності самостійно здійснювати економічні заходи з попередження, локалізації соціально-вибухових ситуацій у регіоні, пов'язаних з локальними кризовими явищами або економічними прорахунками на державному рівні;
- 3) можливості самостійно надавати допомогу суміжним регіонам, де незбалансована економічна ситуація може негативно позначитися на економічних інтересах регіону;
- 4) можливості стабільно підтримувати нормативи державних соціальних стандартів та гарантій.

Об'єктами регіональної економічної безпеки є його господарський комплекс, об'єкти державної,

комунальної та приватної власності, регіональна інфраструктура, населення регіону. Суб'єктами регіональної економічної безпеки є: інституційна структура регіонально-адміністративного менеджменту, міжрегіональні інституційні структури, наділені власними та делегованими центральною владою повноваженнями та можливостями; регіональні структури та суб'єкти господарювання недержавної форми власності в сфері безпеки, підприємці регіону. Серед пріоритетних завдань регіональної політики, спрямованої на забезпечення економічної безпеки регіонів, слід відзначити: підтримання життєво важливих для населення регіону підприємств та об'єктів інфраструктури; забезпечення умов для нормальної життєдіяльності населення; надання підтримки малому підприємництву; розвиток регіональної інфраструктури [11].

Виходячи із зазначеного, систему економічної безпеки малого підприємництва в межах регіонів ми визначаємо як складову системи регіональної економічної безпеки, як об'єкт регіонального регулювання. З іншого боку, вона виступає суб'єктом регіональної економічної безпеки, забезпечуючи безпеку такого системного сектора господарського комплексу регіону як МП.

Для формування сутнісної характеристики системи економічної безпеки МП ми визначили її структуру. Необхідно зазначити, що в науковій літературі існує широкий спектр поглядів на кількість та зміст складових елементів цієї структури. Ряд авторів включають до системи економічної безпеки такі елементи як:

- 1) суб'єкти забезпечення економічної безпеки;
- 2) цілі та завдання системи безпеки;
- 3) об'єкти безпеки;
- 4) механізми забезпечення безпеки;
- 5) принципи, функції, форми, методи, сили і засоби безпеки;
- 6) режим функціонування системи забезпечення економічної безпеки;
- 7) загрози економічній безпеці і т.д. [12, 13, 14].

Прихильники даної точки зору розширюють перелік складових структури системи безпеки, затираючи грань між критеріями їх визначення. Ряд авторів, навпаки, зменшує кількість складових, і вважають, що система економічної безпеки складається з:

- 1) об'єкта захисту;
- 2) функціональних завдань;
- 3) елементів організаційної структури;
- 4) нормативної бази, що використовується для її функціонування [15, 16, 17].

Ми вважаємо, що для визначення структурних елементів системи економічної безпеки малого підприємництва потрібно виходити з класичного визначення поняття «система»: «Система (від дав.-гр. σύστημα – «сполучення») – множина взаємопов'язаних та закономірно розташованих елементів, відокремлена від середовища і яка

взаємодіє з ним, як ціле» [18]. А також, з метою методологічного уточнення поняття «система економічної безпеки МП», пропонуємо виділити такі її ознаки:

- система економічної безпеки МП (сектор національної економіки, або його регіональний сегмент) – представляє собою сукупність суб'єктів та об'єктів безпеки, зв'язків між ними (інфраструктури), які взаємодіють між собою в межах зовнішнього (у даному випадку – підприємницького) середовища з метою протидії зовнішнім та внутрішнім загрозам;
- система економічної безпеки МП має організаційну структуру, тип якої визначається рівнями інституціонального та соціально-економічного розвитку країни, регіону та рівнем розвитку підприємництва;
- організаційна структура системи економічної безпеки МП формується на основі певних принципів, дотримання яких є запорукою її життєздатності та ефективності;
- формування системи економічної безпеки МП здійснюється з використанням наукових

методів, які є результатом розвитку наукових знань про безпеку;

- система економічної безпеки МП формується з певною метою, яка передбачає виконання широкого спектру завдань забезпечення безпеки;
- для виконання завдань забезпечення економічної безпеки МП суб'єкти безпеки використовують певні методи та засоби відповідно до загроз та конкретних складових економічної безпеки.

Виходячи із вищевикладеного, насамперед, охарактеризуємо основні структурні елементи системи економічної безпеки МП. До них, відповідно до наведених вище методологічних уточнень, відносяться: суб'єкти безпеки, об'єкти безпеки, інфраструктура безпеки, яка забезпечує взаємодію між суб'єктами та об'єктами безпеки.

Суб'єктами безпеки малого підприємництва є суспільні та державні інститути, інституціональні структури регіонально-адміністративного менеджменту, недержавні організаційні структури сфери безпеки, підприємства, організаційні структури безпеки недержавної форми власності (рис.2).

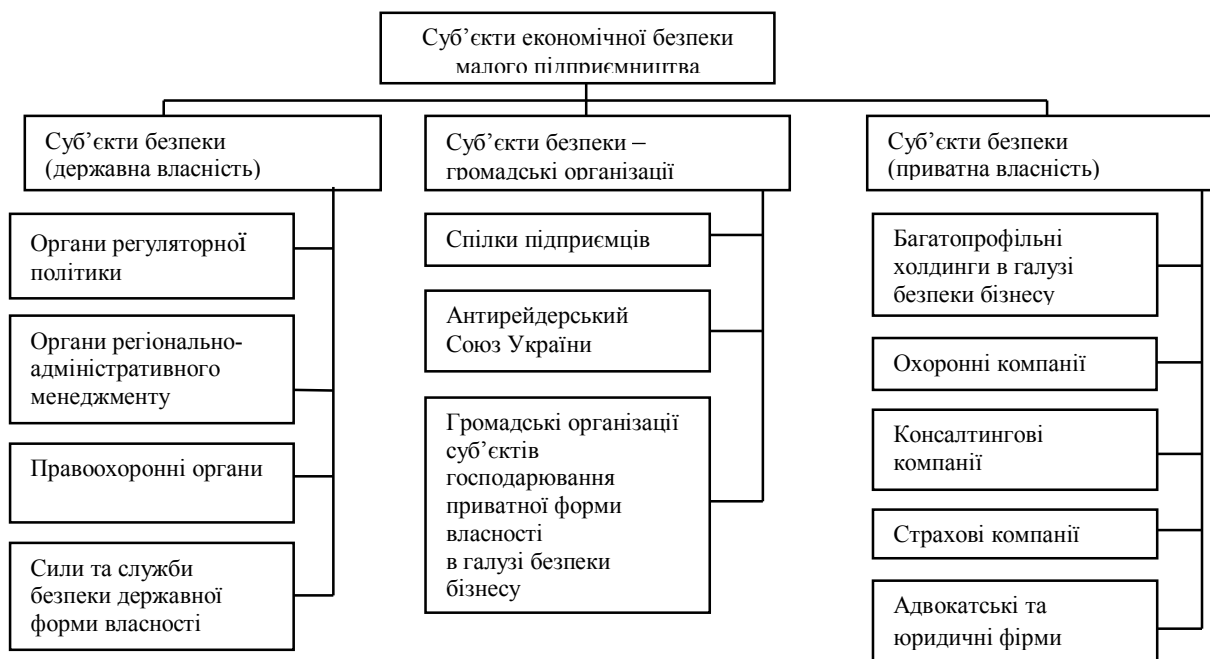

Рис. 2. Система суб'єктів економічної безпеки МП (складено на основі власного дослідження)

Ми їх класифікуємо за критеріями:

- а) середовища в якому вони діють (зовнішнє; внутрішнє);
- б) рівня забезпечення (національний, секторальний, регіональний, галузевий, рівень підприємства);
- в) форми власності (державна, комунальна, приватна).

За критерієм середовища (зовнішнього або внутрішнього відносно МП як сектора економіки) ми виділили дві групи:

- 1) суб'єкти зовнішньої безпеки;
- 2) суб'єкти внутрішньої безпеки.

Суб'єктами зовнішньої безпеки для МП як сектора економіки є суб'єкти національної та регіональної безпеки. До суб'єктів внутрішньої безпеки для МП ми віднесли внутрішні відносно цього сектора економіки суб'єкти господа-

рування, установи, служби та громадські організації сфери безпеки.

Оскільки секторальна специфіка малого підприємництва об'єктивно не потребує чітких та усталених організаційних форм державних

інститутів в галузі економічної безпеки, то ми вважаємо, що такими внутрішніми суб'єктами безпеки можуть виступати координаційні органи, які виконують функції безпеки в середині МП як сектора економіки (рис. 3).

Чисельність таких груп, за нашими розрахунками, не повинна перевищувати кількості 10 осіб на республіканському, 3-5 осіб на регіональному, 1-2 осіб на місцевому рівнях управління.

Рис. 3. Координаційні органи у складі системи економічної безпеки малого підприємництва (складено на основі власних пропозицій)

Безумовно, що лівова частка внутрішніх функцій безпеки в секторі МП покладається на суб'єктів господарювання в галузі безпеки приватної форми власності, громадські організації підприємств, служби безпеки підприємств та самих підприємств.

За критерієм рівня управління системою економічної безпеки, серед суб'єктів безпеки ми виділяємо такі групи.

- 1) Суб'єкти національного рівня:
 - а) народ України;
 - б) державні інститути та їх організаційні структури;
 - в) недержавні організаційні структури сфери безпеки;
 - г) ринкові інститути, зокрема мале підприємництво;
 - д) громадські організації.
- 2) Суб'єкти регіонального рівня:
 - а) вищевказані суб'єкти національного рівня, а також інституціональні структури регіонально-адміністративного менеджменту;
 - б) міжрегіональні інституціональні структури, наділені власними та делегованими центральною владою повноваженнями та можливостями;
 - в) регіональні структури та суб'єкти господарювання недержавної форми власності в сфері безпеки;
 - г) підприємці регіону.
- 3) Суб'єкти секторального рівня:
 - а) суб'єкти національного та регіонального рівнів;
 - б) координаційні структури та суб'єкти безпеки секторального рівня;
 - в) галузеві громадські організації підприємств;
 - г) підприємці МП як сектора економіки.

- 4) Суб'єкти галузевого рівня:
 - а) суб'єкти національного, регіонального (частково), секторального (частково) рівнів;
 - б) корпоративні галузеві системи та суб'єкти підприємництва, галузеві громадські організації підприємств в сфері безпеки;
 - в) підприємці галузі.
 - 5) Суб'єкти на рівні підприємства:
 - а) суб'єкти національного, регіонального, секторального, галузевого, місцевого рівнів;
 - б) суб'єкти безпеки а також підприємства, служби та організації, які знаходяться за межами підприємства і забезпечують економічну безпеку суб'єкта МП з зовні;
 - в) служби безпеки підприємств.
- За критерієм власності суб'єктів безпеки ми поділяємо на такі групи.
- 1) Суб'єкти безпеки державної форми власності:
 - а) органи законодавчої, виконавчої, судової влади;
 - б) органи місцевого самоврядування місцевої адміністрації;
 - в) правоохоронні органи;
 - г) державні охоронні структури.
 - 2) Суб'єкти безпеки комунальної форми власності:
 - а) органи місцевого самоврядування та їх виконавчі структури;
 - б) комунальні служби безпеки.
 - 3) Суб'єкт безпеки приватної форми власності:
 - а) приватні підприємства індустрії безпеки: охоронні фірми, страхові компанії, адвокатські контори, аудиторські та консалтингові фірми, власні служби безпеки підприємств;

б) громадські організації підприємців в сфері безпеки.

На наше переконання, важливим елементом системи економічної безпеки МП є інфраструктура безпеки, до якої ми відносимо: сукупність комунікацій в галузі безпеки бізнесу, елементів розвинутої ринкової інфраструктури та інститутів державного та ринкового регулювання,

які прямо або непрямо впливають на забезпечення економічної безпеки МП.

Як державні інституціональні складові, ми пропонуємо виокремити структури та інструменти, що забезпечують безпечні умови функціонування цього сектора економіки на всіх рівнях державного управління (рис. 4).

Рис. 4. Державні інституціональні складові інфраструктури національної системи економічної безпеки малого підприємництва (складено на основі власних пропозицій)

В якості ринкових інституціональних складових, слід виокремити структури та інструменти структури та інструменти, що забезпечують

безпечні умови функціонування малого підприємництва у всіх сферах ринкового регулювання відносин безпеки (рис. 5).

Рис. 5. Ринкові інституціональні складові інфраструктури національної системи економічної безпеки малого підприємництва (складено на основі власних пропозицій)

Оскільки, одним із основних принципів функціонування національної системи економічної безпеки малого підприємництва є принцип державно-приватного партнерства, а її результативність прямо залежить від ефективності використання як державних, так і приватних ресурсів, то ми вважаємо невід'ємним елементом інфраструктури цієї системи повинні стати державно-приватні організаційно-інституціональні структури. Ці елементи інфраструктури повинні всебічно сприяти оптимізації використання ресурсів та можливостей державних та приватних структур (рис 6).

Виходячи з вищевикладеного, національна система економічної безпеки малого підприємництва (НСЕБМП) складається з підсистем державного та недержавного забезпечення безпеки, сукупності суб'єктів безпеки, інфраструктури, яка забезпечує їх взаємодію та цілеспрямовану діяльність у внутрішньому і зовнішньому середовищі щодо протидії загрозам, захисту економічних інтересів і загалом створення безпечних умов функціонування для цього сектора на рівні запланованих показників (рис. 7).

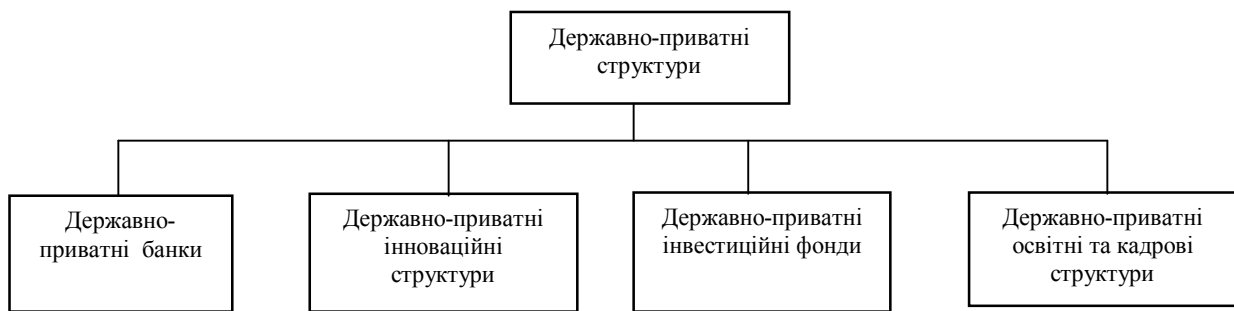

Рис. 6. Державно-приватні елементи інфраструктури національної системи економічної безпеки малого підприємництва (складено на основі власних пропозицій)

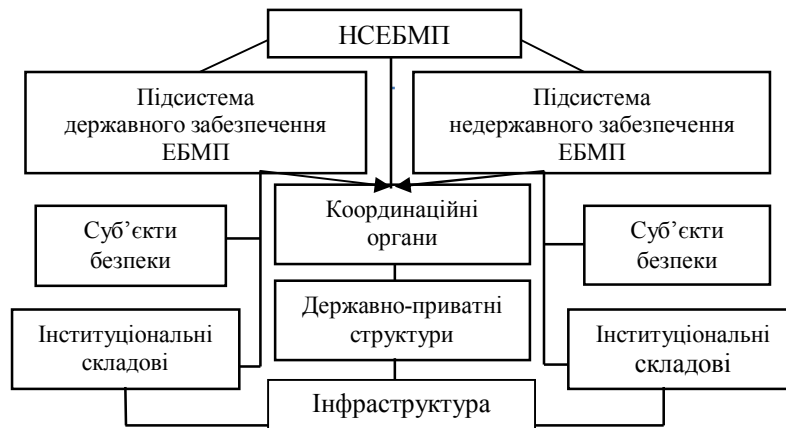

Рис. 7. Загальна структура НСЕБМП (складено автором)

Висновки

Ми вважаємо, що в процесі створення системи економічної безпеки малого підприємництва, необхідно сформувати наступні її функціональні здатності.

По-перше, ефективно протидіяти реальним загрозам відповідно до конкретної макроекономічної, секторальної, регіональної та галузевої ситуації, яка склалась на певний період функціонування малого підприємництва.

По-друге, включати в себе конкретні інституціональні, організаційні та координаційні структури, на які будуть покладені функції забезпечення безпеки МП, що потрібно чітко закріпити відповідними нормативно-правовими актами.

По-третє, бути з одного боку універсальною, з іншого – максимально враховувати галузеву специфіку, особливості окремого регіону, населеного пункту.

По-четверте, мати власну концепцію та стратегію вдосконалення та відповідне всебічне ресурсне забезпечення їх реалізації.

По-п'яте, бути дієвим елементом систем національної та регіональної економічної безпеки, органічно поєднаним з системами економічної безпеки галузей та окремих підприємств.

По-шосте, вона повинна бути комплексною, такою, що забезпечує фінансову, науково-

технічну, виробничу, зовнішньоекономічну, інтелектуально-кадрову, енергетичну, соціальну, екологічну, інформаційну, фізичну, техногенну безпеку і т. ін. і мати у своєму складі відповідні елементи, органи, сили і засоби безпеки.

По-сьоме, з метою вдосконалення враховувати світовий досвід та стандарти в сфері безпеки бізнесу, а також те, що МП України змушено діяти в більш жорстких та небезпечних умовах ніж у розвинених країнах світу.

По-восьме, ефективно функціонувати у всіх можливих типових ситуаціях:

а) стабільна ситуація (коли діяльності МП як сектору економіки не існує системних загроз);

б) об'єктивна нестабільна ситуація (створена кризою в економіці, ризиком реалізації системних загроз МП), суб'єктивна кризова ситуація (створена штучно діями уряду, конкурентів, рейдерів, корумпованих державних службовців, кримінальних елементів), і мати запас міцності на випадок виникнення непередбачених ситуацій.

Отже, виходячи з вищевикладеного, система економічної безпеки МП характеризується як сукупність суб'єктів та об'єктів безпеки, інфраструктури, яка забезпечує їх взаємодію та цілеспрямовану діяльність у внутрішньому і зовнішньому середовищі щодо протидії загрозам, захист економічних інтересів, і загалом, створення безпечних умов для функціонування на рівні запланованих показників.

Список літератури:

1. Методика розрахунку рівня економічної безпеки України. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України №60 02.03.2007 // www.me.gov.ua.
2. Пастернак-Таранушенко Г. А. Філософські засади забезпечення економічної безпеки держави (з викладенням основ філософії екосистеми) / Г. А. Пастернак-Таранушенко / www.nisp.gov.ua.
3. Новий курс: реформи в Україні. 2010-2015: національна доповідь / за заг. ред. В. М. Гейця та ін. – К.: НВЦ НБУВ, 2010. – 232 с.
4. Про стан та перспективи розвитку підприємництва в Україні: Національна доповідь / К. О. Ващенко, З. С. Варналій, В. Є. Воротін, В. М. Геєць, О. В. Кужель, Е. М. Лібанова та ін. – К.: Держкомпідприємство, 2008. – 226 с.
5. Єрмошенко М. М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення / М. М. Єрмошенко // К.: Київський нац. торг.-екон. ун-т, 2001. – 308 с.
6. Основы экономической безопасности (Государство, регион, предприятие, личность) / Под ред. Е. А. Олейникова // М.: ЗАО Бизнес-школа «Интел-Синтез», – 1997. – 360 с.
7. Стратегічне управління конкурентоспроможністю промислового підприємства: монографія / Й. М. Петрович, О. В. Кривешко, І. О. Ступак; за ред. Й. М. Петровича. – Л.: Вид-во Львів. політехніки, 2012. – 226 с.
8. Живко З. Б. Механізм управління системою економічної безпеки підприємства / З. Б. Живко // Науковий вісник Ужгородського університету. Сер.: Економіка. – 2014. – Вип. 3. – С. 37-42.
9. Єрмошенко М. М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення / М. М. Єрмошенко // К.: Київський нац. торг.-екон. ун-т, 2001. – 308 с.
10. Подлужна Н. О. Організація управління економічною безпекою підприємства: дис. канд. ек. наук / Н. О. Подлужна. – Донецьк, 2003. – 190 с.
11. Про основи національної безпеки України. Закон України від 19.06.2003 № 964-IV // Відомості Верховної Ради. – 2003. – №39. – Ст. 31.
12. Гладченко Т. М. Науково-методичні основи створення механізму державного управління і регулювання системи безпеки підприємницької діяльності: регіональний аспект : автореф. дис. канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 «механізми державного управління» / Т. М. Гладченко. – Донецьк, 2004. – 20 [1] с.
13. Кузенко Т. Б. Планування економічної безпеки підприємств в умовах ринкової економіки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук : спец. 08.06.01 / Т. Б. Кузенко. – К., 2004. – 18 с.
14. Шлемко В. Т. Економічна безпека України: сутність і напрямки забезпечення / В. Т. Шлемко, І. Ф. Бінько. – К.: НІСД, 1997. – 120 с.
15. Мищенко В. А. Особенности развития малого и среднего бизнеса в Китае / Мищенко В. А., Мозенков О. В., Ван Кунью // Вісник НТУ «ХП». Серія: Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства – Харків: НТУ «ХП». – 2013. – № 52 (1025). – С. 111–115.
16. Предборський В. А. Економічна безпека держави: монографія / В. А. Предборський. – К.: Вид-во «Кондор», 2005. – 391 с.
17. Сухоруков А. І. Економічна безпека України в умовах сучасних геоекономічних змін / А. І. Сухоруков // Стратегічна панорама. – К.: Вид-во НІМПБ. – 2007. – №2. – С. 30–43.
18. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Під голов. ред. В. Т. Бусела. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.

Надано до редакції 12.12.2014

Гончаров Геннадій Олександрович / Gennady O. Goncharov
gena_gon@mail.ru

Посилання на статтю / Reference a Journal Article:

Сутнісна характеристика системи економічної безпеки малого підприємництва та її [Електронний ресурс] / Г.О. Гончаров // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2015. – № 2 (18). – С. 119-126. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/n2.html>